

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
részitélete**

Az ügy száma: Pfv.I.21.693/2019/6. szám

A tanács tagjai: . Orosz Árpád a tanács elnöke
. Gyarmathy Judit előadó bíró
. Kiss Gábor bíró

A felperes

A felperes képviselője: Dr. Hankóczy Zoltán ügyvéd

Az alperes

Az alperes képviselője: Dr. Küzmös Imre ügyvéd

A per tárgya: Végrendelet érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: Alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Nyíregyházi Törvényszék 2.Pf.20.157/2019/4.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
átészalkai Járásbíróság 10.P.20.174/2018/24.

Rendelkező rész

A Kúria a Nyíregyházi Törvényszék 2.Pf.20.157/2019/4. számú jogerős részítéletét a felülvizsgálattal támadott részében - a perköltségre is kiterjedően - hatályon kívül helyezi, és ebben a körben az elsőfokú bíróság részítéletét helybenhagyja;

kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 372.334 (háromszázhetvenkétezer-háromszázharmincnégy) forint együttes első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget.

A részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes és az alperes az örökhagyó gyermekei.
- [2] Az örökhagyó a 2009. július 31-én kelt végrendeletében úgy rendelkezett, hogy halála esetén a tulajdonát képező ingatlanokat 2/3 részben az alperes, 1/3 részben a felperes örökölje, míg az

ingóságokat egymás között egyenlő arányban örökljék. A végrendeletben foglalt nyilatkozata szerint annak megtételében az motiválta, hogy „öreg korára” az alperes vállalta saját erejéből a tartását, nála él és a halálig nála kíván maradni.

- [3] A végrendeletet ügyvéd foglalta írásba és ellenjegyezte, tanúként Sz. P-né és T. J-né írták alá.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes a keresetében - egyebek mellett - annak megállapítását kérte, hogy az örökhagyó végrendelete érvénytelen, és a hagyatékát képező ingatlan vagyont is a törvényes öröklés rendje szerint kérte átadni.
- [5] Az alperes a kereset elutasítását kérte, álláspontja szerint a végrendelet érvényes.

Az első- és másodfokú részítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság részítéletével - egyéb rendelkezések mellett - az örökhagyó ingatlan hagyatékát 1/3 részben a felperesnek, 2/3 részben az alperesnek végrendeleti öröklés jogcímén adta át, megkereste a földhivatalt a tulajdonjog ennek megfelelő arányú bejegyzésére.
- [7] A bizonyítékokat mérlegelve azt állapította meg, hogy a végrendeletet aláíró tanúk együttesen jelen voltak akkor, amikor azt az örökhagyó aláírta, ezért a végrendelet ebből az okból nem érvénytelen a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 629. § (1) bekezdés b) pontja alapján.
- [8] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság részítéletét részben megváltoztatta és - egyéb rendelkezések mellett - megállapította, hogy a végrendelet érvénytelen; az örökhagyó ingatlan hagyatékát 1/2 részben a felperesnek, 1/2 részben az alperesnek törvényes öröklés jogcímén adta át, ennek megfelelően kereste meg a földhivatalt is. A felperes részére elsőfokú perköltségként 242.880 forint, másodfokú perköltségként 120.050 forint megfizetésére kötelezte az alperest azzal, hogy ezt meghaladóan mindkét fél viseli saját másodfokú perköltségét. Egyebekben az elsőfokú bíróság részítéletét helybenhagyta.
- [9] A lefolytatott bizonyítási eljárás anyagát értékelve az elsőfokú bíróságtól eltérően arra a megállapításra jutott, hogy a végrendeletet aláíró tanúk nem voltak együttesen jelen az aláírásnál, így ebből az okból a végrendelet érvénytelen. Kifejtette, hogy az aláírás körülményeire a tanúk eltérően nyilatkoztak. Indokolása szerint Sz. P-né egyértelmű és következetes nyilatkozta szerint az aláíráskor a másik tanúval nem találkozott, az aláírás helyszíne az étkezőből nyíló földszinti szoba volt, ahol rajta kívül csak az örökhagyó és a végrendeletet készítő ügyvéd voltak jelen; ettől eltérően T. J-né a végrendelet készítésének és aláírásának helyeként az étkezőt jelölte meg. Sz. P-né tanúnak a másik végrendeleti tanúval történt találkozása tárgyában tett vallomását nem találta ellentmondásosnak, és indokolása szerint annak alapján nem lehetett megállapítani az együttes jelenlétükben történt aláírás tényét, de azt sem, hogy egyáltalán ismerte-e a másik végrendeleti tanút.
- [10] Kiemelte, hogy a végrendeletet szerkesztő ügyvéd és az azt tanúként aláíró személyek tanúvallomásaik összevetéséből kétséget kizáróan nem lehetett megállapítani azt, hogy a tanúk együttes jelenlétében történt a végrendelet az örökhagyó általi aláírása. Megjegyezte azt is, hogy mivel a tanúk kihallgatása „közel öt évvel ezelőtt” történt, szerinte a szembesítés elrendelésétől sem várható ettől eltérő megállapítás.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [11] A jogerős részítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben - tartalma szerint - kérte annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság részítéletének

helybenhagyását. Megsértett jogszabályhelyként a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 265. § (1)-(3) bekezdéseire, valamint a 279. § (1) bekezdésére hivatkozott.

- [12] Kifejtette, hogy a felperesnek kellett a végrendelet érvénytelenségét bizonyítania, ebből következően a bizonyítás eredményének a mérlegelése során a bizonyítási teher és az ezzel járó jogi következmények viselése őt terhelte. Álláspontja szerint a másodfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy „nem lehetett kétséget kizáróan megállapítani, hogy a tanúk együttes jelenlétében történt a végrendelet örökhagyó általi aláírása”, a bizonyítási teher helytelen értelmezését mutatja: ugyanis a felperes volt köteles minden kétséget kizáró módon bizonyítani, hogy az örökhagyó a végrendeletet nem a két tanú együttes jelenlétében írta alá.
- [13] Szerinte az elsőfokú bíróság mérlegelése volt helytálló, amely szerint az aláíráskor mindkét tanú együttesen volt jelen. Kiemelte, hogy a megkeresett bíróság útján kihallgatott Sz. P-né tanú vallomása ellentmondásban áll az okirattal, a többi tanú vallomásával és saját magával is: nem tudta egyértelműen megmondani, hogy kézzel vagy géppel írt végrendeletet írt alá, majd később arra sem emlékezett biztosan, hogy az a végrendelkező által alá volt-e már írva vagy sem az ő aláírása idején, továbbá az aláírás helyeként is - a többi tanútól eltérően - nem az étkezőt, hanem az abból nyíló földszinti szobát jelölte meg. Hangsúlyozta, hogy a tanú kihallgatására öt évvel a végrendelet elkészültét követően került sor, az ő életében ez nem volt egy fontos esemény, és a kihallgatásakor hetven éves tanú esetében elképzelhető, hogy nem úgy emlékszik az eseményre, ahogyan az valójában történt, hiszen a másik három tanúvallomása és maga az okirat tartalma is egyértelműen azt támasztja alá, hogy az aláíráskor a két tanú együttesen volt jelen.
- [14] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság a bizonyítékok értékelését jogszabályellenesen végezte, aminek következtében téves és megalapozatlan következtetésre jutott. Kifejtette, hogy a bizonyítékok egyenként és összességében történő értékelése a bíróság feladata, az annak alapján megállapított tényállásnak összhangban kell állnia a periratokkal, okszerű és helyes következtetéseken kell alapulnia. Megjegyezte azt is, hogy a mérlegelés körében figyelembe kell venni a „favor testamenti” elvet, azaz a végrendelkező akaratának tiszteletben tartását.
- [15] Megítélése szerint a másodfokú bíróság tévesen állapította meg a perköltséget is, arra figyelemmel, hogy a felperes a fellebbezésben három indokra is hivatkozott, amelyek közül kettő tekintetében - amelyeket a másodfokú bíróság alaptalannak talált - másodfokon is pervesztes lett, ennél fogva ebben a körben a felperes köteles az ő részére perköltséget fizetni.
- [16] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős részítélet hatályban tartását kérte.
- [17] Szerinte ebben az ügyben a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) rendelkezéseit kell alkalmazni, így az alperes által megjelölt jogszabályhelyek helyett a tartalmában azoknak megfelelő, a régi Pp. 164. § (1) bekezdését és a 206. § (1) bekezdését kell figyelembe venni. Álláspontja szerint egyébként eljárási szabálysértés nem történt, a jogerős részítélet a jogszabályoknak megfelel.
- [18] Rámutatott, hogy a másodfokú bíróság a bizonyítási terhet nem fordította meg, mert a tanúvallomások értékelése során egyértelműen megállapította, hogy az örökhagyó a végrendeletet nem a két tanú együttes jelenlétében írta alá.
- [19] A bizonyítékok értékelésének körében a régi Pp. 206. § (1) bekezdésére utalással kifejtette, hogy a másodfokú bíróság helyesen, okszerűen és logikai ellentmondásoktól mentesen jutott az elsőfokú bíróságtól eltérő következtetésre, amely álláspontját részletesen meg is indokolta. Kiemelte, hogy az örökhagyó akaratának vizsgálatára ebben az ügyben nem, csak alakilag érvényes végrendelet esetén kerülhet sor.
- [20] Hivatkozott arra is, hogy a felülvizsgálati eljárásban csak kivételesen és abban az esetben kerülhet sor felülmérlegelésre, ha az ügyben eljáró bíróság iratellenesen, nyilvánvalóan okszerűtlenül vagy logikai ellentmondást tartalmazó módon értékelte a bizonyítás anyagát. Álláspontja szerint ebben a perben a másodfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat egybevetve és összességükben

újából értékelte, a helyes tényállás felderítésénél figyelembe vette az ellentmondásokat is, és meggyőződése szerint objektíven megalapozott, okszerű és logikai ellentmondásoktól mentes, helyes következtetésen alapuló tényállást állapított meg, amely mérlegelő tevékenységét a szükséges mértékben megindokolta. Hozzátette, hogy szerinte a másodfokú bíróság perköltségre vonatkozó döntése is helyes.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [21] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [22] A Pp. 270. § (2) bekezdésének és 275. § (3) és (4) bekezdéseinek együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja lehet valamely anyagi jogi vagy eljárási szabálysértés, utóbbi azonban csak akkor, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása van.
- [23] A Kúria a jogerős részítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdésének megfelelően kizárólag a felülvizsgálati kérelem korlátai között, a kérelemben támadott rendelkezések vonatkozásában bírálta felül. Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős részítéletet kizárólag eljárásjogi szabálysértésre hivatkozással, a végrendeletet aláíró két tanú együttes jelenlétének hiánya és a perköltség vonatkozásában támadta.
- [24] Megsértett jogszabályhelyként a 2018. január 1-jén hatályba lépett, a 2018. január 1-jén és azt követően indult ügyekben alkalmazandó Pp. egyes rendelkezéseit jelölte meg, annak ellenére, hogy ebben a 2013. november 19-én indult ügyben a régi Pp. az irányadó [Pp. 629. § és 630. § (1) bekezdés]. Így a Kúria a felperes által megjelölt jogszabályhelyeknek megfeleltethető, a régi Pp.-ben foglalt rendelkezések megsértését vizsgálta: a Pp. 265. §-ának a régi Pp. 164. § (1) bekezdése, a Pp. 279. § (1) bekezdésének a régi Pp. 206. § (1) bekezdése felel meg.
- [25] Helytállóan utalt arra az alperes a felülvizsgálati kérelmében, hogy az állított érvénytelenségi okot a felperesnek kellett bizonyítania. Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a régi Pp. 206. § (1) bekezdése szerinti mérlegelése eredményeként pedig azt állapította meg, hogy a végrendelet aláírásakor a két végrendeleti tanú együttesen volt jelen, míg a másodfokú bíróság ugyanazon bizonyítékok alapján ezzel ellenkező következtetésre jutott. Erre a megállapításra tekintettel nem alapos az alperesnek az a hivatkozása, hogy a bizonyítás sikertelensége őt terhelte volna, hiszen a másodfokú bíróság jogerős részítélete szerint a felperes sikerrel bizonyította az állítását.
- [26] Az alperes szerint a másodfokú bíróság a két végrendeleti tanú együttes jelenléte kapcsán a bizonyítékok értékelését jogszabálysértő módon: nem azok egyenként és összességében történő egybevetésével végezte, aminek a következtében téves és megalapozatlan következtetésre jutott, továbbá a mérlegelő tevékenysége során figyelmen kívül hagyta a végrendelező örökhagyó akaratát.
- [27] A Kúriának a felülvizsgálati kérelem kapcsán abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy a másodfokú bíróság a régi Pp. 206. § (1) bekezdése alkalmazásával helytállóan jutott-e arra a következtetésre, hogy a két végrendeleti tanú nem együttesen volt jelen az aláírásakor, és ezért a végrendelet - a régi Ptk. 629.§ (1) bekezdés b) pontjában foglalt feltétel hiányában - alaki okból érvénytelen.
- [28] Kiemeli a Kúria, hogy a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének előírása szerint a tényállást úgy kell megállapítani, hogy azt a bizonyítékok okszerű mérlegelés alapján alátámasszák. Erre figyelemmel - mivel az alperes azt sérelmezi, hogy a másodfokú bíróság a jogerős részítélet alapjául szolgáló tényállást jogszabálysértően állapította meg - a másodfokú bíróságnak a régi Pp. 206. § (1) bekezdésében írt, a bizonyítás eredményét mérlegelő tevékenységét kellett vizsgálni.
- [29] Az elsőfokú bíróság a jogvita elbírálásához szükséges körben a bizonyítási eljárást lefolytatta, rendelkezésére állt a végrendelet mint okirat, megkeresett bíróság útján az okirati tanúkat és az

okiratszerkesztő ügyvédet, közvetlenül pedig a végrendelet készítésekor az alperesnél tartózkodó P. E-t, az alperes sógornőjét tanúként kihallgatta. Az adott esetben a végrendelet aláírásának körülményeire beszerzett bizonyítékok alapján részletesen megindokolta, hogy mérlegelési tevékenysége eredményeként hogyan jutott arra a következtetésre: a két tanú a végrendeletet egyidejűleg, az örökhagyó általi aláírást is tanúsítva írta alá.

- [30] Ezzel szemben a másodfokú bíróság a bizonyítékok egybevetése során Sz. P-né tanú vallomását a rendelkezésre álló bizonyítékok közül kiragadta, azt önmagában, a többi bizonyítékkal való megfelelő összevetés nélkül értékelte, és jutott az elsőfokú bíróságtól eltérő következtetésre. Így nem tulajdonított jelentőséget a végrendelet mint okirati bizonyíték tartalmának: az ugyanis a végintézkedés szövegét és az örökhagyó aláírását követően és a tanúk aláírását, valamint az okiratszerkesztő ügyvéd ellenjegyzését megelőzően azt tartalmazza, hogy „alulírottak, mint együttesen jelenlévő tanúk tanúsítjuk, hogy G. Gy-né ezt a végrendeletet, mint saját végakarátát, együttes jelenlétünkben, saját kezűleg írta alá előttünk”. A másodfokú bíróság mindezt figyelmen kívül hagyva, a bizonyítékok között számba sem véve és azt nem értékelve, a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének a megsértésével állapította meg a tényállást.
- [31] Mindemellett hozzáteszi a Kúria, hogy az értékelés nélkül maradt: Sz. P-né tanú - vallomása szerint - találkozott az udvaron a másik végrendeleti tanúval, akinek bár a nevét nem tudta, és rá a vallomástételkor nem emlékezett, de helyesen azonosította az alperes feleségének barátnőjeként; annak viszont indokolatlanul nagy jelentőséget tulajdonított a másodfokú bíróság - az okirati bizonyítékkal és a többi tanú vallomásával szemben -, hogy az aláírásra az étkezőben vagy az abból nyíló szobában került sor.
- [32] Kiemeli a Kúria, hogy a felmerült bizonyítékok - a végrendelet mint okirati bizonyíték, a végrendeleti tanúk és az okiratszerkesztő ügyvéd vallomása - egyenként és a maguk összességében, a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelő alkalmazásával történő értékelése arra az eredményre vezet, hogy a régi Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontja szerinti, a két tanú együttes jelenlétére vonatkozó feltétel adott esetben teljesült. Következésképpen a végrendelet ebből az okból nem érvénytelen.
- [33] A Kúria végezetül kiemeli, hogy az alperes a perköltséggel kapcsolatos érvelése körében nem jelölt meg jogszabályhelyet, ezért ezt a hivatkozást érdemben nem vizsgálhatta [rég Pp. 272. § (2) bekezdés, 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. és 6. pont, Kúria Pfv.I.20.259/2019/6.]. Ezért csak utal arra a Kúria, hogy ha a bíróság a végrendelet érvénytelenségének a megállapítására irányuló kereseti kérelemnek az érvényesített több jogcím közül az egyik alapján helyt ad, a felperest ennek a kereseti kérelemnek a vonatkozásában a megjelölt érvénytelenségi okok számától függetlenül pernyertesnek kellett tekinteni.
- [34] A kifejtettek alapján a Kúria a jogerős részítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a felülvizsgálattal támadott részében - a perköltségre is kiterjedően - hatályon kívül helyezte, és ebben a körben az elsőfokú bíróság részítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával helyben hagyta, mivel döntése a rendelkezésre álló adatok alapján okszerű, a Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelő mérlegelésén alapul. Az elsőfokú eljárásban felmerült költségek viseléséről pedig az alábbiak szerint határozott.

Záró rész

- [35] A Kúria a régi Pp. 270. § (1) bekezdése értelmében alkalmazott régi Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kötelezte az elsőfokú eljárásban 61 %-ban, a másodfokú eljárásban - a fellebbezési eljárás pertárgyértéke alapján - 90 %-ban, a felülvizsgálati eljárásban - a felülvizsgálattal vitatott értéket alapul véve - 100 %-ban pervesztes felperest az alperes javára együttes (elsőfokú, fellebbezési és felülvizsgálati) eljárási költség megfizetésére, a következők szerint. Az elsőfokú eljárásban a felperes köteles - az érintett végrendelet-érvénytelenségi ok alaptalanságára tekintettel - az alperes

által előlegezett összesen 78.041 forint szakértői díj, továbbá a pernyertesség-pervesztesség arányának megfelelően összesen 61.580 forint ügyvédi munkadíj megfizetésére. Szintén a felperes köteles a pernyertesség-pervesztesség arányának megfelelően összesen 76.200 forint másodfokon felmerült ügyvédi munkadíj, míg a felülvizsgálati eljárásban 40.000 forint ügyvédi munkadíj és az alperes által megfizetett 116.513 forint felülvizsgálati eljárási illeték, összesen 372.334 forint megfizetésére. Az ügyvédi munkadíj összegét a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (1)-(2) és (5) bekezdései, valamint a 4/A. § (1) bekezdése alapján állapította meg.

- [36] A Kúria a jogerős ítélet elleni felülvizsgálati kérelmet a régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2020. október 21.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Dr. Gyarmathy Judit s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Gábor s.k. bíró